

Veileder til Regionale miljøkrav i Telemark fylke

- kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Midt-Telemark og Nome

Foto: Torgeir Tajet

- Miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster eller fôrmais

Denne veilederen er for deg som driver jordbruksareal med korn, oljevekster, belgvekster eller fôrmais innenfor virkeområdet til forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, i Telemark fylke. Veilederen inneholder en utdyping av innholdet i forskriften og svar på ofte stilte spørsmål om miljøkravene. Dokumentet oppdateres ved behov.

Innhold

Generelt	3
Definisjoner	3
Krav.....	4
Krav 1 Nedløpskummer	4
Krav 2 Dråg	5
Krav 3 Buffersone/Kantsone.....	6
Krav 4 Flomutsatt areal.....	8
Krav 5 Ingen jordarbeiding i erosjonsklasse 3 og 4.....	9
Ofte stilte spørsmål.....	10
Nyttige linker.....	12

Veilederen er utarbeida av Norsk Landbruksrådgiving AS på oppdrag for og i samarbeid med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark som er ansvarlig for innholdet. Spørsmål til veilederen kan rettes til kommunene, Statsforvalteren og Norsk Landbruksrådgiving.

Generelt

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Vestfold og Telemark trådte i kraft 1. januar 2025. Forskriften ligger tilgjengelig på Lovdata og kan leses her:

[Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Vestfold og Telemark - Lovdata](#)

Forskriften gjelder for fulldyrka jord i Vestfold fylke, samt kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Midt-Telemark og Nome i Telemark fylke.

De regionale miljøkrava (RMK) er i motsetning til Regionalt miljøprogram (RMP) ikke frivillige. Det vil likevel være mulig å søke tilskudd for tiltak som er gjort for å tilfredsstille krava dersom tilskudd er tilgjengelig gjennom ordninger som RMP.

Det er flere krav i Vestfold enn i Telemark på åkerareal. Det er også ulike krav på åkerareal i forhold til radkulturer. Det er derfor utarbeidet en veileder for åkerareal i Vestfold, en for åkerareal i Telemark og en veileder for radkulturer i begge fylker.

Kommunene skal føre tilsyn med at krava i forskriften overholdes. Dersom ikke krava overholdes kan kommunen vurdere avkorting på *Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket*.

Definisjoner

- a. Direktesåing: Såing uten forstyrrelser av jorda mellom såradene.
- b. Erosjonsutsatte dråg: Forsenkninger på fulldyrka jord der overflateavrenning gir tydelige erosjonsspor, som kan medføre risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag.
- c. Flomutsatte arealer: Arealer som oversvømmes jevnlig, minst 1 gang hvert tiende år, i forbindelse med høy vannføring i vassdragene.
- d. Jordarbeiding: Bearbeiding av jord med redskap(er), for eksempel pløying, harving, fresing og grubbing.
- e. Lett harving: Harving som ikke er dypere enn 10 cm. Rett etter harvingen skal det være minst 30 % planterester i overflaten.
- f. Stubb: Plantedekke som blir stående igjen etter innhøsting av korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais.
- g. Vassdrag: Kystvann, innsjø, vann, dam, tjern, elv, foss og bekk, med årssikker vannføring.
- h. Årssikker vannføring: Vannføring som ved middeltemperatur over frysepunktet ikke tørker ut av naturlige årsaker oftere enn hvert tiende år i gjennomsnitt, jf. vannressursloven § 3 bokstav c.

Krav

Krav 1-5 gjelder Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Midt-Telemark og Nome i Telemark fylke.

Krav 1 Nedløpskummer

- § 4-1 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/S4>

Det skal ikke jorderbeides nærmere enn 2 meter fra nedløpskummer for overflatevann. Det er ikke tillatt å bruke plantevernmidler eller andre metoder som dreper all vegetasjon i sonen på 2 meter rundt nedløpskummen.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Direktesåing inntil kum
- Benytte plantevernmidler som ikke dreper all vegetasjon rundt kummen dersom nødvendig. F.eks bekjemping av floghavre, hønsehirse, tistel ol. Avstandskrav til vann når kummen er vannførende eller man forventer nedbør i nærmeste fremtid skal overholdes. Det betyr i praksis at kummen må være tørr og uten utsikter til regn ved behandling.
- Pusse/slå vegetasjonen
- Opprettholde funksjonen av kummen med nødvendig stell
- Reetablering av plantedekke ved behov

Hva er *ikke* godkjent?:

- Jorderbeiding nærmere enn 2 m
- Sprøyting med glyfosat eller liknende ikke-selektive midler på vegetasjonen rundt kum
- Reetablering om høsten

Annet

- Det vil være hensiktsmessig å etablere grasdekke for å ha kontroll på ugras

Krav 2 Dråg

- § 4-2 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§4>

Erosjonsutsatte dråg, som kan medføre risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag, skal enten ha en

- a. sone med minimum 20 meter bredde som ikke jordarbeides om høsten eller
- b. sone med minimum 6 meter bredt permanent grasdekke

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Ved 20 meter sone er direktesåing av høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster likevel tillatt.
  - Gras i dråg kan gjødsles og høstes
  - Engfrø i gjenleggsåret teller som gras i dråg
  - Dråget kan gjødsles og/eller sprøytes.
- NB! Plantevernmiddelet må ikke påvirke effekten sona, og etikett må overholdes.

Hva er *ikke* godkjent?:

- Lett høstharving av dråg
- Spillkorn teller ikke som gras
- Mindre enn 20 meter stubb eller 6 meter gras i drågets bredde

Annet

- Sonene skal etableres slik at vannveien treffer i midten
- Ved etablering av permanent grasdekke skal det være godt etablert om høsten, unntatt engfrø i etableringsåret.
- Engfrøareal regnes som permanent grasdekke.
- Jordarbeiding på arealet rundt dråget bør utføres slik at man opprettholder tiltakets funksjon.
- Kravet gjelder kun erosjonsutsatte dråg hvor det er risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag. Arealer hvor vann kan samle seg, men hvor det ikke fører til erosjon mot kum eller vassdrag er ikke omfattet av kravet.
- Per dato finnes det ikke veiledende kart. Inntil videre benyttes eksisterende drågerosjonskart kombinert med skjønn.
- Det kan søkes om RMP-tilskudd til *Grasdekke vannveier og Ingen jordarbeiding*.

Krav 3 Buffersone/Kantsone

- § 4-3 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§4>

Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.

Buffersonen skal enten være en

- a. naturlig vegetasjonssone med bredde på minimum 8 meter
eller
- b. naturlig vegetasjonssone med bredde på minimum 2 meter og en sone med minimum 20 meter bredde som ikke jordarbeides om høsten
eller
- c. naturlig vegetasjonssone med bredde på minimum 2 meter og en sone med minimum 6 meter bredt permanent grasdekke.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Naturlig vegetasjon på 8 meter
- Naturlig vegetasjon på minimum 2 meter og 20 meter åkerstubb gjennom vinteren
- Naturlig vegetasjon på minimum 2 meter og 20 meter høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster etablert direkte eller etter lett harving
- Naturlig vegetasjon på minimum 2 meter og minimum 6 meter permanent grasdekt kantsone

Hva er *ikke* godkjent?:

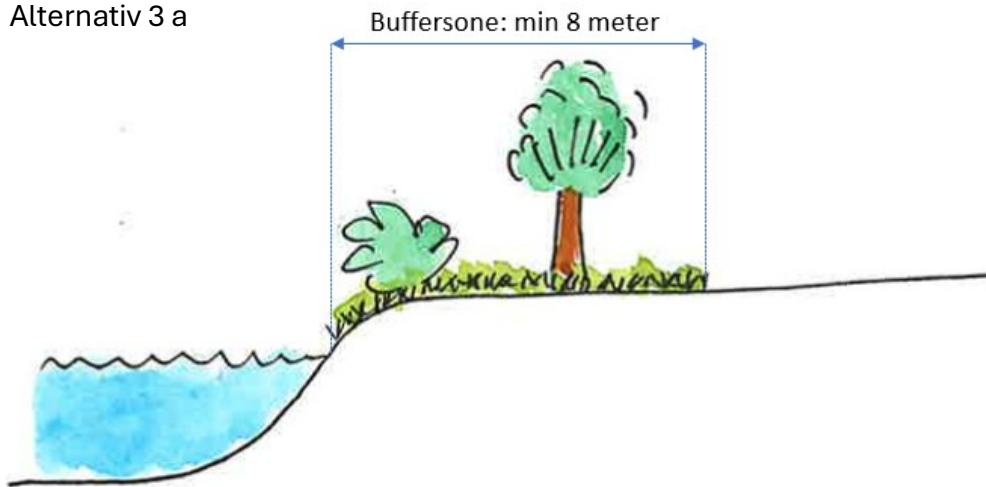
- Høstpløying innenfor en sone på 22 meter fra vassdrag (2 meter naturlig + 20 m stubb), dersom naturlig kant er under 8 meter eller det ikke er etablert permanent gras
- Å la arealet gro igjen

Annet

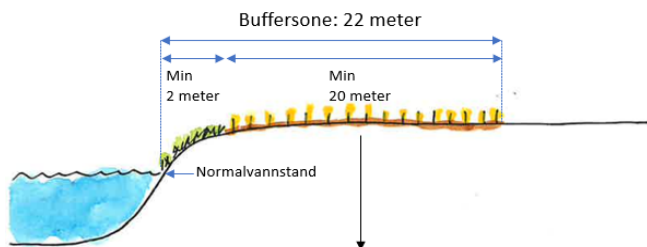
- Buffersonene måles horisontalt fra vassdragets normalvannstand.
- Permanent grasdekke skal være godt etablert om høsten, unntatt engfrø i etableringsåret.
- Engfrø regnes som permanent grasdekke.
- Buffersoner etablert med grasdekke kan kjøres på, men det er viktig å opprettholde funksjonen og ikke kjøre den i stykker
- Buffersoner har driveplikt. Det er et vilkår for å kunne motta produksjonstilskudd for et areal at arealet drives aktivt. Grasdekte kantsoner og grasdekte vannveier som høstes eller beites, skal omsøkes som grovfôr
- Hvis arealene ikke høstes eller beites, skal disse arealene føres opp i søknaden om produksjonstilskudd under «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».
- Det er ikke godkjent å gjødsle buffersona dersom det søkes RMP

KRAV TIL BUFFERSONENE:

Alternativ 3 a

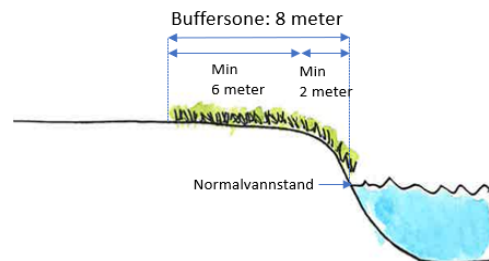
Alternativ 3 b

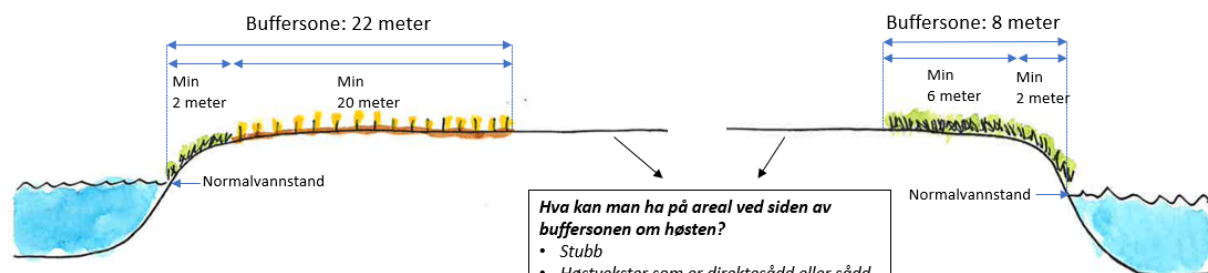
Hva kan man ha i sone med 20 meter stubb om høsten?

- Bare stubb
- Høstvekster som er direktesådd eller sådd etter lett harving
- Fangvekster som er sådd som underkultur, direktesådd eller sådd etter lett harving

Alternativ 3 c

DETTE KAN GJØRES INNENFOR BUFFERSONENE OM HØSTEN:

Hva kan man ha på areal ved siden av buffersonen om høsten?

- Stubb
- Høstvekster som er direktesådd eller sådd etter lett harving (i erosjonsklasse 1,2,3,4)
- Fangvekster som er sådd som underkultur, direktesådd eller sådd etter lett harving (i erosjonsklasse 1,2,3,4)
- Høstvekster som er sådd med dypere jordarbeidingsmetoder (f.eks. pløying) (bare i erosjonsklasse 1,2)
- Høstpløyd areal (bare i erosjonsklasse 1,2)

Illustrasjoner: Everdien van Weeghel, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Krav 4 Flomutsatt areal

- § 4-4 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§4>

Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. Direktesåing eller lett harving til høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster er likevel tillatt.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Ingen jordarbeiding av flomutsatt areal
- Høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster etablert direkte eller etter lett harving
- Lett harving vil si maks 10 cm djupt og minimum 30 % planterester i overflata rett etter harving

Hva er *ikke* godkjent?:

- Pløying av flomutsatte areal om høsten
- Djup harving og mindre enn 30 % planterester i overflata
- Lett harving uten etablering av vekster

Annet

- Kravet kommer i tillegg til kravet om kantsoner/buffersoner. Arealene som er flomutsatt er ofte bredere enn 6 eller 20 meter som er kravet til buffersonene.
- Flomutsatt areal - vassdragsnære arealer som oversvømmes jevnlig, minst én gang hvert 10. år.
- Per i dag finnes det ikke et kartlag som viser disse arealene, og gårdbrukere må bruke egen erfaring og skjønn.
- Ingen jordarbeiding av flomutsatte areal støttes via RMP. Arealet kan da ikke være sådd med høstkorn eller høstoljevekster.

Krav 5 Ingen jordarbeiding i erosjonsklasse 3 og 4

- § 4-5 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§4>

Fulldyrka jord med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Ingen jordarbeiding
- Høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster etablert direkte eller etter lett harving
- Lett harving vil si maks 10 cm djupt og minimum 30 % planterester i overflata rett etter harving.

Hva er *ikke* godkjent?:

- Pløying eller djupere harving av erosjonsklasse 3 og 4, heller ikke om det kun utgjør en mindre del av skiftet
- Djup harving, mer enn 10 cm.
- Mindre enn 30 % planterester i overflata
- Lett harving uten etablering av høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster

Annet

- Dersom arealet ikke jordarbeides om høsten eller hvis arealer såes direkte med høstkorn eller høstoljevekster kan det søkes RMP-tilskudd for dette.

Foto: Ingvild Evju

Ofte stilte spørsmål

Generelt

- Gjelder de regionale miljøkrava for alle med korn, oljevekster, belgvekster eller fôrmais?
  - *Ja, kravene gjelder for all fulldyrka jord med korn, oljevekster, belgvekster eller fôrmais i Vestfold og nevnte kommuner i Telemark.*
- Gjelder de regionale miljøkrava også for arealer med eng?
  - *Nei, kravene gjelder ikke for eng*
- Jeg har engareal, men ønsker å så høstkorn. Kan jeg pløye alt engareal?
  - *Ja, du kan pløye alt engareal om høsten.*
- Jeg har radkulturer, og ønsker å så høstkorn. Kan jeg pløye alt areal?
  - *Ja, du kan pløye alt radkulturareal om høsten såfremt det ikke strider mot kravet om 80% fangvekster etter tidlig høstede radkulturer. Se egen veileder om miljøkrav i radkulturer.*
- Ingenting av mitt areal grenser til vann/bekk – må jeg forholde meg til kravene?
  - *Kravet gjelder all fulldyrka jord i Vestfold og nevnte kommuner i Telemark.*
- Hvordan skal kantsoner/buffersoner telles med som areal med hensyn til produksjonstilskudd?
  - *Det er et vilkår for å kunne motta produksjonstilskudd for et areal at drives aktivt.*
  - *Grasdekte kantsoner og grasdekte vannveier som høstes eller beites, skal omsøkes som grovfôr i produksjonstilskudd*
  - *Graset i buffersoner/kantsoner eller grasdekte vannveier i dråg er ikke alltid egnet som fôr. Arealene er ikke berettiget produksjonstilskudd når de ikke høstes til fôr, f.eks. bare slås eller beitepusses. Disse arealene føres opp i søknaden om produksjonstilskudd under «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».*
- Ved overtakelse av nytt areal – fra når gjelder miljøkravene?
  - *Kan man ikke oppnå kravene fordi forrige driver ikke har oppfylt kravene kan det søkes dispensasjon hos Statsforvalteren via kommunen for det første året. Det kan gis dispensasjon dersom man har overtatt et areal brått f.eks på grunn av sykdom og dødsfall.*
- Jeg søker ikke tilskudd. Må jeg forholde meg til disse kravene likevel?
  - *Ja, kravene gjelder uavhengig av tilskudd.*
- Er det mulig å søke dispensasjon fra denne forskriften?
  - *Det er mulig å søke dispensasjon fra denne forskriften i særlige tilfeller forutsatt at det ikke strider mot annet regelverk. Dersom du får innvilga dispensasjon gjelder den for ett år av gangen. Særlige tilfeller kan være økologisk, såkornproduksjon, frøavl, ekstraordinær nedmolding av husdyrgjødsel eller liknende.*
- Hvem har ansvar for at krava overholdes?

- *Det er den som søker produksjonstilskudd for arealet som har ansvar for at kravene overholdes.*
- Jeg har også areal i Vestfold. Hvordan forholder jeg meg til dette?
  - *Arealet i Vestfold må følge fylkets krav. Se egen Veileder for Vestfold for detaljer.*

Krav 1 Nedløpskummer

- Kan jeg revegetere buffersoner og soner rundt kummer?
  - *Buffersonen og sonen rundt kum skal være godt etablert om høsten, og kan i så måte revegeteres. Det vil være aktuelt å revegetere dersom rotugras og annet overtar.*

Krav 2 Dråg

- Hvordan vet jeg at jeg har et dråg?
  - *Jorder hvor vann samler seg og graver med seg jord er erosjonsutsatte dråg. Det er tilgjengelige drågekart på Nibio Gårdskart, under Andre kartlag. Dette kan være en veiledning. Dråg må vurderes ut fra erfaring og skjønn.*

Krav 3 Buffersone/kantsone

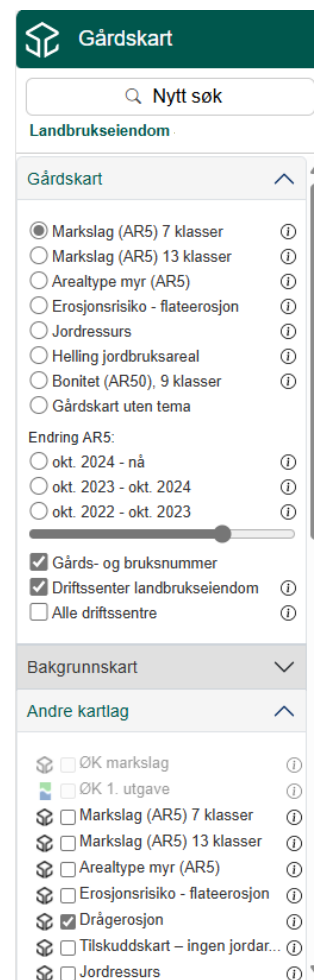
- Er det krav til buffersone dersom vassdraget ligger i overkant av jordet?
  - *Nei.*
- Hvordan vet jeg hva som er normalvannstand?
  - *Det finnes ingen definisjon på normalvannstand. Her må det benyttes skjønn. Normalvannstand vil som regel være i overgangen mellom vegetasjon og vann.*

Krav 4 Flomutsatt areal

- Har jeg flomutsatt areal?
  - *Egen erfaring og skjønn må vektlegges.*

Krav 5 Ingen jordarbeiding i erosjonsklasse 3 og 4

- Kravet om 30 % planterester i overflaten – er det etter harving eller såing?
  - *Det skal være 30 % halmdekke like etter harving. Dersom det skal såes noe etter dette anbefales det å dokumentere hamdekket med et bilde før såing.*
- Jeg skal drenere et areal i erosjonsklasse 3 eller 4 på sensommer/høst. Det blir følgelig mye jordarbeiding på arealet. Hvordan håndterer jeg dette?
  - *Drenering regnes ikke som jordarbeiding. Det er ikke nødvendig å søke dispensasjon, for å gjennomføre dreneringsarbeid om høsten.*

- Kan alle såmaskiner godkjennes til direktesåing?
  - *Det er resultatet og ikke maskinen som er målet. Det skal være uforstyrret jord mellom såradene.*
- Kan jeg fjerne halmen om jeg skal lett høstharve?
  - *Det er ikke forbudt å fjerne halmen, men kravet om 30 % planterester må tilfredsstilles. Som regel betyr det i praksis at halmen ikke kan fjernes.*
- Teller halmstrigling som lett høstharving?
  - *Halmstrigling vurderes ikke som jordarbeiding, og formålet er å fordele halmen.*

Nyttige linker

NIBIO Gårdskart: [Søk gård](#)

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark: [Klima- og miljøtiltak | Statsforvalteren i Vestfold og Telemark](#)